

SUSAN J.
EISCHEID

GARDIANA
de la **AUSCHWITZ**

Traducere din limba engleză de Anca Irina Ionescu

Prefață de Ion M. Ioniță

CORINT
ISTORIE
—2025—

Cuprins

Prefață – <i>Viața gardienei-șefe de la Auschwitz</i>	5
<i>Nota autoarei</i>	13
Maria – <i>Septembrie 1946</i>	17

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1 – <i>Orașul natal</i>	19
Capitolul 2 – <i>Copilăria</i>	25
Capitolul 3 – <i>Majoratul</i>	33
Capitolul 4 – <i>Anschluss</i>	38

PARTEA A DOUA

Capitolul 5 – <i>Aufseherin</i>	43
Capitolul 6 – <i>KZ Lichtenburg</i>	47
Capitolul 7 – <i>„O viață bună și ordonată”</i>	50
Capitolul 8 – <i>„Rein kommt Ihr alle, aber niemals wieder lebend raus!”</i>	53
Capitolul 9 – <i>Transformarea</i>	56

PARTEA A TREIA

Capitolul 10 – <i>Ravensbrück</i>	63
Capitolul 11 – <i>Viața de zi cu zi</i>	68
Capitolul 12 – <i>Vizita</i>	72
Capitolul 13 – <i>„La muncă!”</i>	75
Capitolul 14 – <i>Timpul liber</i>	80
Capitolul 15 – <i>Crăciunul la Ravensbrück</i>	83
Capitolul 16 – <i>Deținutele</i>	85
Capitolul 17 – <i>Buncărul</i>	89
Capitolul 18 – <i>La conducere</i>	95
Capitolul 19 – <i>„Stăpâna vieții și a morții”</i>	98

Capitolul 20 – <i>Vânătoarea capetelor crețe</i>	103
Capitolul 21 – „ <i>Cea mai mare cruzime</i> ”	107
Capitolul 22 – <i>Iepurii de laborator</i>	111
Capitolul 23 – <i>Transferul</i>	117

PARTEA A PATRA

Capitolul 24 – <i>Anticamera infernului</i>	121
Capitolul 25 – <i>Infernul</i>	123
Capitolul 26 – <i>Ordine și disciplină</i>	127
Capitolul 27 – <i>Apelul nominal însemna tortură</i>	130
Capitolul 28 – <i>O viață normală</i>	133
Capitolul 29 – <i>Oberaufseherin</i>	137
Capitolul 30 – <i>Iubitul</i>	140
Capitolul 31 – „ <i>Doamnele</i> ”	144
Capitolul 32 – „ <i>Mandelka</i> ”	149
Capitolul 33 – <i>Întruchiparea lui Satan</i>	152
Capitolul 34 – „ <i>Vă PERMITEM să munciți pentru noi!</i> ”	155
Capitolul 35 – <i>Umilite, îngrozite, neputincioase</i>	158
Capitolul 36 – <i>O pauză pentru a recunoaște curajul</i>	161
Capitolul 37 – <i>Biciul</i>	165
Capitolul 38 – <i>Selecțiile</i>	168
Capitolul 39 – <i>Orice rugămintea era în zadar</i>	171
Capitolul 40 – „ <i>Am plâns de multe ori</i> ”	175
Capitolul 41 – <i>Orchestra</i>	181
Capitolul 42 – <i>Speranța</i>	184
Capitolul 43 – <i>Alma</i>	186
Capitolul 44 – <i>La poartă</i>	190
Capitolul 45 – „ <i>Arăta foarte frumos</i> ”	194
Capitolul 46 – <i>Bărbaii</i>	197
Capitolul 47 – „ <i>Orchestra înseamnă viață!</i> ”	200
Capitolul 48 – <i>Crăciunul la Auschwitz</i>	204
Capitolul 49 – <i>Paradoxul</i>	207
Capitolul 50 – <i>Copiii</i>	214
Capitolul 51 – „ <i>Copilul a fost mâncat de șobolani</i> ”	217
Capitolul 52 – <i>O moarte prematură</i>	220
Capitolul 53 – <i>Mala</i>	222
Capitolul 54 – <i>Vara lui '44 – întoarcerea acasă</i>	227
Capitolul 55 – <i>Iadul pe pământ</i>	232
Capitolul 56 – <i>Desființarea</i>	237

PARTEA A CINCEA

Capitolul 57 – <i>Mühdorf</i>	241
Capitolul 58 – <i>Evadarea și capturarea</i>	246
Capitolul 59 – <i>Dachau</i>	250
Capitolul 60 – <i>Margit</i>	254
Capitolul 61 – <i>Tratată cu respect</i>	258
Capitolul 62 – <i>Extrădarea</i>	262
Capitolul 63 – <i>Selbstmord</i>	264
Capitolul 64 – <i>Bătăușul devine cel bătut</i>	267
Capitolul 65 – <i>Cieszyn</i>	269
Capitolul 66 – <i>Montelupich</i>	271
Capitolul 67 – <i>Sosirea la închisoare</i>	274
Capitolul 68 – <i>Dure, dar mai bune</i>	277
Capitolul 69 – <i>Evadarea</i>	280
Capitolul 70 – <i>Timpul trecea încet</i>	283
Capitolul 71 – <i>Colege de celulă</i>	286
Capitolul 72 – <i>„Pani Jadzia”</i>	288
Capitolul 73 – <i>Mereu plină de idei</i>	292
Capitolul 74 – <i>Întâlniri personale</i>	295
Capitolul 75 – <i>Murdării</i>	299
Capitolul 76 – <i>„Fecioară, mamă a Dumnezeului meu, lasă-mă să fiu pe deplin a ta”</i>	302

PARTEA A ȘASEA

Capitolul 77 – <i>Tribunalul</i>	305
Capitolul 78 – <i>Avocații</i>	309
Capitolul 79 – <i>Rymar</i>	312
Capitolul 80 – <i>Depoziția</i>	316
Capitolul 81 – <i>Procesul</i>	319
Capitolul 82 – <i>În ședință</i>	323
Capitolul 83 – <i>Deschiderea</i>	326
Capitolul 84 – <i>Procesul împotriva Mariei Mandl</i>	330
Capitolul 85 – <i>Dovezile</i>	333
Capitolul 86 – <i>Apărarea</i>	340
Capitolul 87 – <i>Jocul este pierdut (ultimele reprize)</i>	344
Capitolul 88 – <i>Presa</i>	346
Capitolul 89 – <i>Provocarea lansată de femeile din orchestră</i>	351
Capitolul 90 – <i>Pledoaria de încheiere</i>	354

Capitolul 91 – <i>Vinovată</i>	357
Capitolul 92 – <i>Sentința</i>	359

PARTEA A ȘAPTEA

Capitolul 93 – <i>Așteptarea</i>	363
Capitolul 94 – <i>1947, Ajunul Crăciunului</i>	367
Capitolul 95 – <i>Žaba</i>	369
Capitolul 96 – <i>Părintele Stark</i>	372
Capitolul 97 – <i>Ultimul rămas-bun</i>	375
Capitolul 98 – <i>Rachwałowa și camera dușurilor</i>	377
Capitolul 99 – <i>Se non è vero</i>	385
Capitolul 100 – <i>Remușcările</i>	389
Capitolul 101 – <i>Spânzurare cu frânghia până la moarte</i>	391
Capitolul 102 – <i>Locul execuției</i>	394
Capitolul 103 – <i>EGZEKUCJA</i>	398
Capitolul 104 – <i>Începe</i>	400
Capitolul 105 – <i>Moartea Mariei Mandl</i>	402
Capitolul 106 – <i>Sentința executată</i>	405
Capitolul 107 – <i>Urmările</i>	406
Capitolul 108 – <i>Certificatul de deces</i>	412

PARTEA A OPTA

Capitolul 109 – <i>Încheierea</i>	415
Capitolul 110 – <i>Familia</i>	419
Capitolul 111 – <i>Tatăl</i>	422
Capitolul 112 – <i>Ce ar fi putut fi</i>	426

<i>Coda</i>	431
<i>Mulțumiri</i>	433
<i>Note</i>	439
<i>Nota autoarei</i>	499
<i>Abrevieri</i>	501
<i>Bibliografie</i>	503
<i>Index</i>	515

Maria

Septembrie 1946

„Târfelor naziste! Ucigașelor! Omorâți-le!”

Oamenii din mulțimea adunată în afara trenului urlau ca niște fiare turbate, complet ieșite din minți. Pumnii băteau în vagonul de pasageri în care se înghesuiau deținutele îngrozite. Gardienii americani râdeau de agitația lor, batjocorind și încurajând hoarda de afară. Câțiva au amenințat că le vor arunca pe supraveghetoare la lupi, așa după cum fără îndoială că aceste supraveghetoare aruncaseră alte femei în cuptoarele crematoriilor – pe unele chiar cu mâinile lor, pe altele la ordinul lor.

Aerul era îngreunat de frică și duhnea a transpirație acră. Vagonul se legăna ușor, în timp ce mulțimea furioasă încerca să pătrundă înăuntru, îmbărbătată și întărită de ură. Dintr-odată, un chip contorsionat s-a izbit de geam, deformat, inuman. Un urlat sfâșietor i-a însoțit apariția, în timp ce a căzut la pământ.

Maria Mandl, una dintre deținute, a început să găfâie, cuprinsă de panică și s-a îndreptat clătinându-se, pe bâjbâite, spre cabina de toaletă a vagonului. Repede, înainte ca gardienii americani să poată interveni, a înghițit un pumn de pastile pe care le ascunsese.

Tremurând, gâfâind, acoperită de o transpirație rece și sângerând pe gură, Maria a început să aibă convulsii. Înconjurată acum de gardieni și de celelalte femei, a fost forțată să vomite otrava.

În timp ce zăcea ghemuită pe podea în poziție fetală, lovită cu picioarele de gardieni în furia lor, lumea Mariei s-a cufundat în beznă la scurt timp după ce a murmurat: „Dumnezeu să mă apere.”

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Orașul natal

Femeia care încercase să se sinucidă în 1946, într-un tren plin cu persoane extrădate, se făcea vinovată de mai multe lucruri: crimă în masă, atrocități, tortură și lipsă de milă în fața suferinței. În același timp, aceeași femeie era o iubitoare a muzicii, a copiilor și a familiei și înființase o orchestră în cel mai neașteptat loc – lagărul de exterminare cunoscut sub numele de Auschwitz-Birkenau.

În tinerețe, Maria Mandl fusese adesea descrisă ca o fată drăguță care provenea dintr-o familie cumsecade¹. În cele din urmă, la fel ca mulți dintre contemporanii ei, a fost abătută de pe calea cea dreaptă de setea de putere și de vizibilitate și a profitat din plin de noile oportunități care au apărut, chiar și pentru o femeie, în cel de-Al Treilea Reich. Dacă Adolf Hitler n-ar fi creat statul nazist, cu siguranță că Maria și-ar fi trăit viața drept o fată dintr-un orașel, rămânând neremarcată și necunoscută. În schimb, ea este acum recunoscută drept unul dintre cei mai mari criminali ai Holocaustului.

Povestea Mariei a început modest, atunci când s-a născut în ianuarie 1912, în frumoasa localitate austriacă Münzkirchen². Pe atunci, ea nu era decât o fată simplă din provincie, născută în mijlocul unei familii cumsecade, și nu existau prea multe semne care să indice că într-o zi va deveni cea mai ticăloasă membră a comunității sale.

Astăzi, Münzkirchen este un orașel regional vibrând de viață. Întemeiat în Evul Mediu, în orașel au prosperat întotdeauna firmele mici. În multe privințe, Münzkirchen arată și acum așa cum era în timpul vieții Mariei. Localitatea este înconjurată de dealuri verzi și ondulate, cu pâlcuri dese de pini de culoare verde închis care împânzesc peisajul. În centrul orașului sunt case frumoase de culoarea fildeșului cu acoperișuri de țiglă maro și roșie, în timp ce rădăcinile agricole ale zonei ies și ele clar în evidență: găini care ciugulesc, miros de bălegar în aer, iepuri uriași țopăie pe câmpurile din jur, parcă oferindu-se să devină următorul fel de *Hasenpfeffer* (tocană de iepure). Câmpurile aurii de porumb și de grâu sclipesc în soare, iar drumurile locale sunt împânzite de mașini agricole.

Fidel moștenirii sale catolice, orașelul se mândrește cu două biserici: Sf. Sebastian, mica biserică de cartier situată la periferia orașului, și o biserică parohială din mijlocul orașului. Cimitirul de lângă Sf. Sebastian este în multe privințe centrul spiritual al orașului Münzkirchen. Mormintele frumoase și îngrijite cu meticulozitate spun povestea localității, iar în apropierea mormintelor oamenilor care au murit din cauza ciumei în Evul Mediu se află un monument general pentru toți cei care au pierit în diferite conflicte armate. Pietre separate, cu cruci de fier discrete, marchează mormintele soldaților care au luptat și au murit în cel de-Al Doilea Război Mondial. Numele și datele locuitorilor care au fost colegi de clasă cu Maria sunt ușor

de găsit. Multe dintre fete se numesc și ele Maria, iar numele familiilor de vază, încă importante în comunitate, se repetă.

Priveliștea este panoramică, iar aerul este plin de cântecul melodios al păsărilor. Albinele zumzăie ușor, o briză blândă foșnește prin frunzele copacilor, iar în aer se simte un parfum de caprifoi. Este liniște și pace. Aici sunt îngropați părinții Mariei, la fel și fratele ei și soția lui. Piatra lor funerară pare caldă la atingere, vie.

Mai târziu, Maria avea să descrie copilăria și adolescența ei din Münzkirchen drept „cea mai frumoasă [perioadă] din viața mea”³. Copilul cel mai mic, prețuit și adesea răsfățat, dintr-o familie de patru frați și surori, Maria a prosperat în comunitatea insulară. Tatăl ei, Franz Mandl, era un om important, maistru cizmar.

Cererea de pașaport a lui Franz din anii '30 ne arată un bărbat cu o figură severă, cu privirea ațintită provocator în fața aparatului foto, cu o frunte ușor brăzdată și un corp slab, bronzat și voinic datorită muncii grele. Are părul tuns scurt, mustața mică și bine definită, urechile bine conturate și apropiate de cap. Costumul, vesta și cămașa lui Franz sunt în mod evident uzate, dar meticolos încheiate, călcate frumos și îngrijite. Ochii lui întunecați sunt pătrunzători. În alte imagini, Franz este adesea înfățișat cu un șorț de lucru legat în jurul taliei, cu mușchi bine conturați pe brațe și cu o pipă în gură. Familia Mandl își cultiva pentru acea pipă propriul tutun, despre care mai târziu un nepot spunea că nu prea era de calitate, dar avea un „gute Duft”, o aromă plăcută⁴. Pentru a se relaxa, Franz cânta la țiteră, de obicei la sfârșitul zilei. Fără îndoială, el a fost cea mai puternică influență din viața Mariei și va rămâne așa până la moartea ei. Mai târziu, când se afla în închisoare, Maria a fost îngrijorată cel mai mult de ceea ce acțiunile și soarta ei îi făcuseră tatălui ei.

Mama Mariei, Anna Streibl, era fiica unui fierar din satul vecin Freundorf⁵. Cu doi ani mai în vârstă decât soțul ei, Anna a suferit de depresie toată viața ei.

În imaginea din pașaport, Anna pare inefabil de tristă. Fața ei este chinuită, ochii privesc în gol, umeziți și copleșiți de circumstanțe. Părul Annei este pieptănat cu grijă pe spate, iar postura corpului ei este cea a unui om înfrânt și resemnat. În cadrul familiei Mandl, Anna ocupa un loc discret. Chinuită de boală, n-a putut face față realităților și responsabilităților vieții sale⁶.

La scurt timp după începutul menopauzei, Anna a avut o cădere nervoasă. Depresia ei s-a accentuat și a devenit iritabilă, nervoasă și excesiv de sensibilă la stimuli. Diagnosticată cu *Vervensach* (boală nervoasă)⁷ și cu alte probleme, declinul final al Annei a durat șapte ani. Din păcate, la acea vreme și în acel loc, existau puține tratamente pentru ceea ce era etichetat drept „melancolie evolutivă”, astfel că a suferit foarte mult.

În ciuda acestui fapt, Anna a fost foarte iubită de copiii ei. Maria a declarat odată că, „[Deși] buna mea mamă era rareori abordabilă pentru noi, copiii, medicul nu putea face prea multe în această privință. Trebuia să se îndrepte de la sine. După aceea, buna mea mamă a fost pentru noi cea mai bună mamă de pe pământ.”⁸

Toată viața ei, Anna a rămas o catolică devotată. Mai târziu, după ce Maria a început serviciul în lagărul de la Auschwitz și și-a schimbat personalitatea, Anna mergea zilnic la slujbă și se ruga pentru sufletul nemuritor al fiicei sale. A murit înainte de sfârșitul războiului, în 1944.

Primul copil al Annei și al lui Franz a fost un fiu pe nume Georg, născut în 1905. Cu șapte ani mai mare decât Maria, a rămas singurul băiat din familie. Georg a crescut și a devenit

un bărbat blond, musculos și sever, ceva mai scund decât tatăl lui. În februarie 1908 s-a născut o fiică, Anna, urmată în 1909 de o altă fiică, Aloisia, poreclită Loisi. Apoi, în 1912, a urmat Maria. A fost un copil frumos, blond și bine proporționat, cu ochii de un albastru uimitor, care moștenise pomeții înalți și structura facială a tatălui ei.

Casa Mandl, o casă mare și solidă de pe strada Stiegl, avea un hambar atașat, era înconjurată de câmpuri și se bucura de o priveliște frumoasă asupra localității. Franz Mandl era considerat un prieten foarte bun, care nu se certa niciodată cu vecinii⁹.

Casa avea camere spațioase cu tavane joase. Atelierul și magazinul de încălțăminte al lui Franz erau situate în partea din față a casei, la stradă. Într-o cămăruță din hol se depozita pielea folosită pentru încălțăminte. Fermierii aduceau piei parțial tratate de la animalele care muriseră sau care fuseseră sacrificate, iar în casă persista întotdeauna „un anumit miros de la pieile de animale proaspete și sărate”¹⁰. Câteva decenii mai târziu, la Birkenau, duhoarea de carne în diferite stadii de descompunere îi reamintea Mariei acest miros.

Franz era un meșter priceput și un om de afaceri iscusit. Angaja bărbați care lucrau ca ucenici, ajutau la magazin și la fabricarea pantofilor. În plus, aceștia făceau munci grele în jurul gospodăriei, locuiau și mâncau împreună cu familia. Unul dintre angajații săi, care lucra în Münzkirchen în timpul copilăriei Mariei, l-a descris pe Franz Mandl ca fiind un om „strict, deschis și corect. Un om care trata pe toată lumea în mod egal și era receptiv la idei noi. Un bărbat onorabil.”¹¹

Gospodăria Mandl era și o fermă înfloritoare. Majoritatea oamenilor din localitate, inclusiv familia Mandl, cultivau plante alimentare care puteau fi depozitate pe toată durata iernii, cum

ar fi cartofi, pătrunjel, sfeclă roșie, varză și morcovi. Pivnițele umede și reci erau folosite pentru a păstra recoltele proaspete, iar legumele rădăcinoase erau așezate în nisip umed pentru conservare. Familia Mandl avea un păr în curte, din ale cărui fructe se făcea cidru. Printre îndatoririle casnice ale Mariei se numărau mulsul vacilor, prepararea untului, îngrijirea păsărilor de curte și transportul apei proaspete de la pompă.

O imagine din 1933 ilustrează munca grea necesară pentru îngrijirea și recoltarea acestor culturi. Pe un câmp deschis, în fața unui rând de copaci, se află o căruță mare de lemn plină cu fân, trasă de un bou alb. Franz și Georg Mandl se sprijină în furci de loitrele căruței, poartă cămăși de bumbac îmbibate de sudoare, cu mânecile suflecate, într-o zi evident călduroasă. Amândoi bărbații sunt bronzăți și în formă, iar Georg are o mână sprijinită în brâu, privind direct la fotograf, părul blond și structura musculară lăsând să se întrevadă puterea fizică. Doi dintre ucenicii lui Franz stau în mijloc, chemați să ajute, și ei fiind echipați cu furci. În vârful căpiței mari de fân recoltat stă Anna Mandl, sora Mariei, stabilizând încărcătura.

Stilul de viață era unul sănătos și activ. Copiii schiau iarna pe dealurile din Münzkirchen, iar seara se auzeau tobele și instrumentele fanfarei orașului repetând¹². Era un loc minunat pentru un copil ca să crească.

La fel ca toată lumea, Maria era conștientă de problemele economice care afectau Austria și Germania, dar situația economică a țării avea foarte puțin efect asupra vieții ei. Ferma hrănea familia, afacerea tatălui ei îi îmbrăca, iar surorile ei o protejau și o iubeau. Erau o familie drăguță, iar ea era o fată drăguță. O fată drăguță provenită dintr-o familie cumsecade.

Capitolul 2

Copilăria

Prin amabilitatea membrilor familiei Mandl.

Fiecare orașel are propriile ritmuri și obiceiuri distincte. Când vorbești cu mulți dintre locuitorii actuali din Münzkirchen, fețele le sunt luminate de amintiri, conversații de altădată sunt readuse în prezent și sunt redată povestiri transmise de-a lungul generațiilor.

Pentru adulții care au ajuns la vârsta maturității în perioada anilor turbulenți ai *Anschluss*-ului și ai celui de-Al Doilea

Război Mondial, care au fost colegi de clasă și prieteni ai Mariei, viața n-a fost deloc ușoară. Această perioadă și greutățile ei le-au modelat caracterele, iar acțiunile lor au avut un impact de durată asupra comunității.

Conversațiile noastre purtate prin bucătării, într-un *Gasthof* (han) local, pe terase și – o dată – strigate de la fereastra etajului doi către cei de pe trotuarul de dedesubt, sunt înviorate de detalii. Un fermier își povestește cu timiditate amintirile, cu țărâna depusă în crăpăturile mâinilor asprite de ani de trudă, cu paie pe cămașă și pe încălțări. Suntem tratați cu prăjitură cu coacăze roșii și pâine prăjită, cu apă minerală și cidru de pere. Amintirile de la părinți și bunici sunt pline de povestioare despre viața de zi cu zi din comunitatea insulară. Familiile din Münzkirchen crescuseră cu aceste povești și, pe bună dreptate, se mândresc cu ele. Aceste amintiri sunt un dar care oferă informații valoroase despre primii ani de viață ai Mariei.

Mulți adulți mai în vârstă vorbesc despre școala primară locală, de care își amintesc atât cu afecțiune, cât și cu fiori de teamă. O fotografie din 1917, cu puțin timp înainte de înscrierea Mariei la școală, arată o sală de clasă austeră și elevi serioși și bine educați, așezați cu brațele încrucișate în bănci de lemn, fetele pe un rând, băieții pe altul. Fetele au codițe, rochii și șortulețe, iar băieții poartă sacouri și șorturi sau pantaloni. Profesorul, pe nume Adolf Ilg, stă sobru în spate, cu mâinile încrucișate la spate. Toți se uită țintă la fotograf.

Ilg a fost unul dintre învățătorii școlii în timpul copilăriei Mariei¹³. Era de notorietate faptul că Ilg părea adesea mai interesat de mica afacere pe care o avea acasă, un fel de magazin universal de țară, decât de predare¹⁴. Îi instruia pe elevi să-și anunțe părinții atunci când veneau produse noi și-i îndemna să cumpere de la prăvălia lui.

Disciplina a fost descrisă ca „foarte, foarte dură – învățătorii îi băteau pe copii!”¹⁵ Această disciplină s-a transpus și în materiile care li se predau. Irmgard Hunt, care a crescut într-un mic sat asemănător cu Münzkirchen, a povestit: „Acuratețea și ordinea erau virtuțile-cheie în care eram instruiți. Cea mai importantă realizare a zilei era primirea unui cuvânt de laudă pentru un rând de litere perfecte care respectau cu strictețe limitele celor trei linii care le defineau spațiile de jos, de la mijloc și de sus. *Schönschrift* [caligrafia, literalmente „scriere frumoasă” – n. a.] era o artă exigentă care necesita o pregătire riguroasă. La urma urmei, *Ordnung muss sein!* [«Trebuie să existe ordine!»]”¹⁶ Cu mulți ani mai târziu, când Mariei i s-a cerut să scrie o depoziție înainte de proces, acea pregătire riguroasă la caligrafie era încă vizibilă¹⁷.

Una dintre colegile de clasă ale Mariei, o femeie în vârstă pe nume Căcilia, zâmbea în timp ce povestea că dacă „băieții proști” nu știau răspunsurile corecte, profesorul îi lua de după ceafă și-i punea să stea cu fața la tablă în fața clasei. Mai mult, se temea de Adolf Ilg din cauză că era un profesor sever și și-a amintit că elevii neascultători erau reținuți la școală după ore. Asta însemna și că acei elevi erau pedepsiți de două ori, mai întâi de către Ilg, apoi și acasă, de părinții lor, iar asta deoarece elevii nu se așteptau să aibă timp de joacă după ce veneau de la școală, ci trebuiau să meargă acasă și să ajute la treburi. De aceea, dacă întârziu, întregul ritm al unei gospodării era dat peste cap¹⁸.

Căcilia mi-a spus că nu existau foarte mult întâlniri între copiii care locuiau în oraș și elevii care locuiau mai departe. Casa ei era într-o zonă rurală, în timp ce casa Mariei era în centrul orașului Münzkirchen, familia ei fiind importantă în cadrul comunității. În ciuda acestui fapt, Căcilia își amintește

foarte bine că „Maria avea o față foarte frumoasă, cu obraji roșii, [era] o blondă cu fața roșie”¹⁹.

Majoritatea copiilor primeau o singură pereche de pantofi, pe care o purtau până când le creșteau picioarele și-i dădeau mai departe altor frați sau surori. Franz Mandl a fost cel care a făcut pantofii pentru familia Căciliei, asta după ce tatăl ei i-a adus pielea tăbăcită de la tăierea unui porc foarte gras²⁰.

Elevisi frecventau școala doar o jumătate de zi, studiind diverse materii²¹. Băieții participau la diverse sporturi, în timp ce fetele studiau mai ales lucrul manual (tricotat, cusut, croșetat)²². Situațiile școlare erau trimise acasă într-un *Schulnachtrichtenbuch*, un carnet mic cu copertă din hârtie verde lucioasă²³. Căcilia încă și-l mai arată pe al ei cu mândrie, dezvăluind un șir de calificative de *Sehr Gut* [„Foarte Bine”] la toate materiile.

Majoritatea copiilor din localitate ajutau la muncile agricole, iar cu cât familia era mai rurală, cu atât mai mari erau responsabilitățile lor. Căcilia plângea de fiecare dată când părinții ei n-o lăsau să meargă la școală ca să-i ajute la muncile din gospodărie. Într-un singur an a avut 66 de absențe²⁴! Una dintre sarcinile curente ale copiilor era să mâne boul pe câmp în timpul aratului. Nu existau jocuri cu mingi adevărate, de cele mai multe ori copiii munceau la câmp și participau la treburile gospodăriei. Unii copii aveau câteva biluțe de sticlă cu care se jucau²⁵.

La fel ca în multe alte comunități rurale, Biserica Catolică și slujbele și sărbătorile acesteia dominau viața socială și cea spirituală. De la o vârstă fragedă, copiii din Münzkirchen învățau elementele de bază ale religiei catolice. Liturghia de duminică era o parte importantă a săptămânii – „nu lipseai niciodată de la biserică!”²⁶ Mulți oameni din comunitate așteptau cu

bucurie diminețile de duminică, deoarece nu trebuiau să lucreze și se puteau vedea cu alții, existând o componentă socială clară.

În 1919, când avea șapte ani, Maria și colegii ei de clasă au primit prima împărtașanie. Căcilia a zâmbit cu mândrie atunci când a observat că fanfara orașului a acompaniat ceremonia, cântând în timp ce copiii mergeau pe culoar²⁷. Apoi, când copiii au trecut în clasa a patra, au avut confirmarea. Aceasta a fost o emoție și mai mare, pentru că majoritatea copiilor au avut parte de o excursie festivă în Schärding, un oraș din apropiere. Căcilia și-a amintit de acest lucru ca de „un eveniment FOARTE IMPORTANT”, deoarece aceste excursii erau deseori primele ocazii când copiii ieșeau în afara comunității în care crescuseră. De obicei, nașii copilului îl duceau în această excursie (sau cineva apropiat familiei, cu ceva bani în plus), iar majoritatea copiilor călătoreau cu un cal și o căruță, adesea cu mai multe persoane în ea²⁸. Când copiii împlineau 12 ani, începeau să participe la slujba de la miezul nopții din Ajunul Crăciunului.

Adolescenții din comunitate se adunau în grupuri mici, cântau și stăteau de vorbă. Tinerii se așezau pe niște bănci dispuse la perete într-o cameră mare, astfel încât să încapă toată lumea. Era cidru de băut și o pâine mare, iar fiecare primea o felie de pâine uscată pe care o mânca. De obicei, cineva avea o chitară sau o țiteră, iar băieții făceau skandenberg, încercându-și puterea brațului ca să impresioneze fetele. Toată lumea juca fel de fel de jocuri. O distracție populară era „jocul de-a pământul”^{*}, în care cineva stătea aplecat, cu fața în jos, pe genunchii altcuiva, ca să nu vadă în spate, apoi altcineva se furișa și-i trăgea o palmă, trebuind să ghicească cine fusese²⁹.

---

* În țara noastră, un joc similar se numea bâza (n. red.).

În 2005, era minunat s-o vezi pe Căcilia, pe atunci în vârstă de 93 de ani, aplecându-se și retrăind acel joc al pământului, chiacotind la amintirile pe care le stârnise.

La fel ca mulți alți copii din localitate și inspirate de tatăl lor, care era membru, Maria și Loisi, sora ei, s-au înscris în clubul sportiv local, *Turnverein*. Activitățile (cum ar fi cursurile de gimnastică) se desfășurau în mod organizat, iar liderii erau de obicei afiliați ai unor partide politice. Mai întâi, un bărbat demonstra exercițiul, apoi toate fetele îl imitau. Elevele alergau, săreau, parcurgeau curse cu obstacole, se cățarau pe frânghii, stăteau în cap și-și mișcau corpurile în moduri speciale. „Totul era doar pentru dezvoltarea mușchilor. Nu erau jocuri, ci doar exerciții.”³⁰

Femeile aveau voie să poarte pantaloni pe timpul exercițiilor fizice, o politică dovedită a fi controversată ulterior, atunci când bărbaților li s-a interzis să le viziteze din cauza „îmbrăcăminte necuviincioase”³¹. Pentru rarele reprezentații efectuate în public, fetele purtau fuste³². Într-o fotografie din vremurile de început ale clubului *Turnverein*, Maria stă mândră în primul rând, purtând uniforma cu guler de marinar pentru reprezentațiile publice³³.

Majoritatea copiilor din localitate își întrerupeau studiile după împlinirea vârstei de 14 ani, deoarece trebuiau să ajute în casa și gospodăria familiei. Maria n-a făcut excepție, iar în ciuda inteligenței ei evidente și promițătoare, a părăsit școala după opt ani, la 20 iulie 1924, fără a primi un certificat de absolvire³⁴.

În mod cu totul neașteptat, Maria a avut parte de o șansă rară în 1927, atunci când Franz Mandl a făcut un efort financiar serios ca s-o trimită la un internat catolic în comunitatea germană din Neuhaus am Inn. Deși sora Mariei, Anna, era și

ea foarte inteligentă, doar Maria a primit această oportunitate. Pare puțin probabil ca familia Mandl să-și fi putut permite să le trimită pe amândouă la acel internat.

Edificiul impunător de la Neuhaus, situat vizavi de comunitatea austriacă din Schärding, fusese inițial construit ca un bastion de apărare pentru a supraveghea traversarea râului Inn în Evul Mediu. În secolul al XVIII-lea, structura a fost extinsă și transformată într-un magnific castel în stil rococo înconjurat de un șanț cu apă. În 1859, o mănăstire a achiziționat castelul și a înființat acolo o școală pentru fete³⁵.

Terenurile împădurite din proprietatea castelului sunt frumoase, iar râul Inn are caracteristici deosebite, având un debit mare, rapid și mortal. Mișcarea constantă a râului se potrivea cu firea neastâmpărată a Mariei. Ca toate tinerele femei de acolo, se plimba adesea de-a lungul malurilor râului, privind apele gri-verzui și simțindu-i atât puterea, cât și amenințarea inerentă. Mulți oameni s-au înecat în Inn, însă exista un adânc respect pentru cei care reușeau a-i învinge curgerea tumultuoasă.

În 2005, mănăstirea încă este administrată de surorile de la Kloster der-Maria-Ward, care ne-au oferit o primire călduroasă și ne-au arătat frumoasele împrejurimi. Maica stareță are o figură frumoasă, luminată de o credință profundă. Foarte amabilă, ne-a arătat albume de fotografii din acea perioadă, în care am admirat călugărițele cu uniforme sobre care predau unor clase de fete îmbrăcate în uniforme de culoare închisă și așezate pe bănci din lemn la mese lungi care serveau drept pupitre.

Programa tipică includea lecții de cusut, secretariat, gimnastică, teatru și muzică. Elevele participau la slujba zilnică de dimineață, se rugau seara și se spovedeau la un preot o dată

pe săptămână. Măicuțele erau foarte, foarte stricte și erau cunoscute pentru faptul că loveau elevele peste mâini cu riglele atunci când se purtau urât. În ciuda acestor pedepse, acele tinere femei aveau o existență privilegiată³⁶.

Abilitățile dobândite de Maria la Neuhaus au fost evidente pe tot parcursul vieții ei. Este aproape sigur faptul că a învățat să cânte la pian acolo, continuând să-și cultive dragostea pentru muzică. Abilitățile dobândite pe parcursul lecțiilor de cusut au fost puse în evidență mai târziu în viață. În timp ce se afla în închisoare, Maria a croit un costum de damă întreg pentru o prietenă, perfect ajustat, doar cu un ac și niște ață.

După trei ani, Maria a absolvit cursurile internatului. Rămâne neclar dacă a mulțumit vreodată sau dacă a apreciat sacrificiile evidente pe care le-au făcut părinții ei, Franz și Anna, sacrificii care i-au permis să urmeze această școală.